

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ: ทางสองแพร่งของคนเดือนตุลา

Thu, 2014-12-04 22:21

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ

เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา เกษียร เตชะพีระ ได้เขียนบทความเรื่อง “ทางสามแพร่งของคนเดือนตุลา” ลงในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ เสนอข้อวิเคราะห์เกี่ยวกับคนเดือนตุลาที่น่าสนใจ โดยอ้างถึงข้อเสนอของเบนเนดิก แอนเดอร์สัน หรือ ครูเบิร์น ที่ติดตามบทบาทของคนเดือนตุลามาดังแต่หลังป่าแตกมาจนถึงปัจจุบัน โดยอธิบายว่า คนเดือนตุลา คือชนชั้นนำทวนกระแสที่ใฝ่ฝันจะเป็นกองหน้าทางการเมืองของสังคมนิยมใหม่ แต่ก็ถูกหักเหผิดหวังจากการเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จึงกลับมาใช้ชีวิตปกติอยู่ในสังคม จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง พ.ศ.2540 และการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทย พ.ศ.2544 จึงทำให้คนเดือนตุลาพัฒนาแตกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเดินตามทักษิณ กลุ่มต่อต้านทักษิณ และกลุ่มที่ยังคงความเป็นอิสระ และลงท้ายว่า ไม่ว่า มาถึงวันนี้ด้วยวัยที่ล่วงลงทุกที ไม่ว่าจะเป็นคนเดือนตุลาสายไหน เวลาของพวกเขาที่กำลังจะหมดลง

คงต้องกล่าวให้ชัดเจนขึ้นว่า ครูเบิร์น แอนเดอร์สันเป็นหนึ่งในนักวิชาการฝรั่งที่สนใจประเทศไทย และมีความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยที่ค่อนข้างลึกซึ้ง บทความสำคัญที่เขียนตั้งแต่ พ.ศ.2520 เรื่อง “Withdrawal symptoms : social and cultural aspects of the October 6 coup” ซึ่งแปลเป็นไทยว่า “บ้านเมืองของเราลงแดง: แง่มุมทางสังคมและวัฒนธรรมของรัฐประหาร 6 ตุลาคม” ก็ยังเป็นบทวิเคราะห์ 6 ตุลาที่เป็นชิ้นเอกเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ คือเรื่อง “The Nation as Imagined Community(2526)” ก็เป็นงานวิชาการชั้นคลาสสิก การอธิบายของครูเบิร์นในเรื่องนี้ จึงสามารถที่จะเป็นจุดเริ่มต้นการทำความเข้าใจบทบาทของคนเดือนตุลาได้เป็นอย่างดี

มีงานสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่พยายามอธิบายบทบาทของคนเดือนตุลา นั่นคือเรื่อง “การเติบโตของคนเดือนตุลา: อำนาจและความขัดแย้งของอดีตนักกิจกรรมปีกซ้ายในการเมืองไทยสมัยใหม่” (The Rise of the Octobrists: Power and Conflict among Former Left Wing Student Activists in Contemporary Thai Politics) ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ของ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล ได้อธิบายถึงบทบาทของคนเดือนตุลาหลังจากกลับคืนสู่สังคมว่า คนเดือนตุลาที่มีความสามารถอันพิเศษ คือ มีความเข้าใจการเมืองของชนชั้นนำ และสามารถทำงานกับคนยากจนที่เป็นรากหญ้าได้ ภายใต้ระบบรัฐสภา จึงมีคนเดือนตุลาเข้าไปเป็นนักการเมืองหลายพรรค นอกจากนี้ คนเดือนตุลาจำนวนมากก็มีบทบาทในกลุ่มเอ็นจีโอ หรือหลายคนเป็นนักวิชาการชั้นแนวหน้าที่มีบทบาทสำคัญ

แต่งงานของกนกรัตน์ได้ชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งในกลุ่มคนเดือนตุลาไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะความเป็นคนเดือนตุลาเป็นเพียงความผูกพันแบบหลวม ที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างมาก เมื่อการจัดตั้งที่เข้มแข็งของพรรคคอมมิวนิสต์สลายลง ความขัดแย้งแตกต่างก็เห็นได้ชัดเจน ถ้ากล่าวในเชิงตัวอย่าง คนเดือนตุลาที่เป็นประชาธิปไตย และคนเดือนตุลาฝ่ายไทยรักไทยจึงมีความขัดแย้งกันมาตั้งแต่แรก จนหลังจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณบริหารประเทศเมื่อ พ.ศ.2544 การที่คนเดือนตุลาจะพัฒนาแตกเป็นสามกลุ่มตามที่ครูเบิร์นเสนอไว้จึงเห็นได้ชัดเจน แต่ก็ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า คนเดือนตุลาที่เข้าร่วมกับฝ่ายทักษิณ เช่น จาตุรนต์ ฉายแสง ก็รักษาความเป็นตัวของตัวเองเอาไว้ได้อย่างน่าสนใจ

อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์พัฒนาไปจนถึงปลาย พ.ศ.2548 การต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีความแหลมคม ดูเหมือนว่า กลุ่มคนเดือนตุลาจะกลายเป็นสองฝ่าย โดยถือจุดยืนต่อทักษิณเส้นแบ่ง คือ กลุ่มที่ต่อต้านทักษิณ และกลุ่มที่ไม่ต่อต้านทักษิณ โดยเฉพาะกลุ่มนักวิชาการและเอ็นจีโอสายคนเดือนตุลา ต่างก็

เข้าร่วมในการต่อต้านทักษิณแทบทั้งหมด อาจจะมีกเว้นเพียงไม่กี่คน เช่น สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล และ พิษิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ เป็น 2 คนที่น่าสนใจ เพราะคัดค้านขบวนการต่อต้านทักษิณ ในขณะที่ นพ.เหวง โตจิราการ ยังอยู่ในขบวนการต้านทักษิณด้วยซ้ำ

ราวเดือนมีนาคม พ.ศ.2549 เมื่อกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเสนอวิธีการต่อต้านทักษิณโดยใช้มาตรา 7 ถวายคืนพระราชอำนาจ กลุ่มคนเดือนตุลาจำนวนหนึ่งที่เข้าร่วมขบวนการต้านทักษิณไม่อาจจะเห็นด้วยกับประเด็นในลักษณะเช่นนี้ จึงเริ่มถอนตัวจากการสนับสนุนฝ่ายพันธมิตรเสื้อเหลือง และยิ่งต่อมาเกิดการรัฐประหาร 29 กันยายน พ.ศ.2549 ก็ยังมีกลุ่มคนเดือนตุลาถอนตัวจากกลุ่มต่อต้านทักษิณมากขึ้น บางส่วนที่นำโดย นพ.เหวง และ จรัส ดิษฐากฤษชัย ก็หันไปสนับสนุนการก่อตั้งขบวนการต้านรัฐประหาร และประสานเป็นแนวร่วมกับฝ่ายสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ (ในกลุ่มนี้ ผู้เขียนก็เข้าร่วมด้วย) แต่อีกจำนวนหนึ่งก็พยายามรักษาความเป็นกลาง และเสนอจุดยืน "สองไม่เอา" คือ ไม่เอาทักษิณ และไม่เอารัฐประหาร และนี่คือเป็น "กลุ่มที่ยังคงความเป็นอิสระ" ตามความหมายของครูเบน

ถึงกระนั้น เมื่อเกิดประเด็นสำคัญในการรณรงค์เรื่องการคัดค้านรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 กลับกลายเป็นว่า ช่องว่างระหว่างฝ่ายทักษิณและฝ่าย "สองไม่เอา" กลับลดน้อยลงมาก เพราะการคัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับ รสช. กลายเป็นประเด็นร่วม ทั้ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ เกษียร เตชะพีระ สมบัติ บุญงามอนงค์ สมยศ พุกกะเวส สุข และ นปก.(แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ) ที่นำโดย วีระ มุสิกพงษ์ ต่างก็ผลักดันในประเด็นเดียวกัน และยังสถานการณ์พัฒนาต่อมา ช่องว่างระหว่างคนเดือนตุลาในขบวนการเสื้อแดง และ คนเดือนตุลากลุ่ม "สองไม่เอา" ยิ่งลดลงทุกที หรืออีกนัยหนึ่ง กลุ่มคนเดือนตุลาฝ่าย "สองไม่เอา" ก็ไม่สามารถที่จะเข้าร่วมหรือสนับสนุนฝ่ายเสื้อเหลืองหรือขบวนการสลิมได้อีกแล้ว เส้นทางที่ดูจะเป็นทางสามแพร่ง จึงเหลือทางเลือกเพียงสองแพร่ง

ถ้าถามว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบก็คือ "ทักษิณ" ไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญของปัญหาอีกต่อไป แต่กลายเป็นประเด็นเรื่องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และมาตรา 112 นักวิชาการสองไม่เอาถูกท้าทายว่าจะสนับสนุนเส้นทางต่อต้านและล้มล้างประชาธิปไตยตามที่ชนชั้นนำสนับสนุนและดำเนินการหรือไม่ ถ้าไม่เลือกเช่นนั้น ก็จะกลายเป็นว่าจะถูกผลักดันให้กลายเป็นพวกเสื้อแดงและ "พวกทักษิณ" มากขึ้นทุกที การสังหารหมู่ประชาชนคนเสื้อแดงเมื่อ พ.ศ.2553 กลายเป็นหลักหมายสำคัญที่ทำให้การหันไปสนับสนุนกลุ่มต่อต้านทักษิณในลักษณะเดิมเป็นไปได้ยากอีกต่อไป

กรณีเคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายนิรโทษกรรมแบบเหมาเข่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะเมื่อกรณี "ทักษิณ" กลับมาสู่ระบียบวาระอีกครั้ง แต่กลับกลายเป็นว่า นักวิชาการคนเดือนตุลาที่ดูเป็นฝ่ายทักษิณมาแต่เดิม เช่น สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล กลายเป็นคนที่คัดค้านอย่างมาก ส่วน พิษิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ ถึงขนาดประกาศตัดเป็นตัดตายกับทักษิณในกรณีนี้ แต่ในกระแสใหญ่กว่านั้น คือการเคลื่อนไหวของ สเทพ เทือกสุบรรณ และ กปปส. ก็ทำให้ปัญหาเรื่องประชาธิปไตยกลายเป็นประเด็นหลัก ที่คนเดือนตุลาฝ่ายประชาธิปไตยจะต้องร่วมกันต่อสู้

เมื่อมาถึงวันนี้ คนเดือนตุลาทั้งหลายซึ่งใกล้จะถึงวาระอัสดงคต มีทางเดินเพียงสองแพร่งให้เลือก คือ จะสนับสนุนฝ่ายประชาชนในการฟื้นฟูประชาธิปไตย หรือจะสนับสนุนการเมืองของฝ่ายชนชั้นนำอภิชนในการรักษาโครงสร้างสังคมการเมืองแบบเผด็จการและลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนต่อไป

และนี่เป็นการท้าทายครั้งสุดท้ายของพวกคนเดือนตุลา!

เผยแพร่ครั้งแรกใน: โลกวันนี้วันสุข ฉบับที่ 492 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2557